

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.5.27>

ODRĘBNE PODEJŚCIA DO KLASYFIKACJI PRAW I OBOWIĄZKÓW PRACOWNIKA SŁUŻBY ZDROWIA

Nazar Kniazevych

aspirant Wydziału Prawa Służbowego i Medycznego Dydaktyczno-Naukowego Instytutu Prawa Kijowskiego Narodowego Uniwersytetu imienia Tarasa Szewczenki, radca prawny Organizacji Pozarządowej „Ukraińska Liga Rozwoju Opieki Paliatywnej i Hospicyjnej” (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-1659-3934

na.kniazevych@gmail.com

Adnotacja. W artykule przedstawiono analizę podejść do klasyfikacji praw i obowiązków pracowników służby zdrowia. Metodologia: podstawą metodologiczną artykułu są ogólne i specjalne metody nauk prawnych, w szczególności: metoda analizy dialektycznej, metoda modelowania predykcyjnego, metody formalno-logiczne, normatywno-dogmatyczne, socjologiczne. Zaproponowano podział praw pracowników służby zdrowia na: prawa konstytucyjne (poszanowanie honoru i godności, równość praw każdej osoby (równouprawnienie), prawo do wolności i nietykalności osobistej, wolność myśli i słowa itp.), ogólne prawa pracowników służby zdrowia (prawo do odpowiednich warunków pracy zawodowej; prawo do obowiązkowego ubezpieczenia na koszt właściciela Zakładu Opieki Zdrowotnej w przypadku szkody dla ich życia i zdrowia w związku z wykonywaniem obowiązków zawodowych; prawo do obrony sądowej itp.) oraz specjalne prawa pracowników służby zdrowia (prawo do prowadzenia działalności medycznej zgodnie ze specjalnością i kwalifikacjami; swobodny wybór sprawdzonych form, metod i środków działania, wdrażanie w ustalonej kolejności nowoczesnych osiągnięć nauki i praktyki medycznej i farmaceutycznej itp.). Jednocześnie zaproponowano klasyfikację obowiązków pracowników służby zdrowia według zakresu wykonywania praktyki medycznej na: ogólne obowiązki zawodowe pracowników służby zdrowia i specjalne obowiązki pracowników służby zdrowia.

Słowa kluczowe: Pracownicy służby zdrowia, prawa, obowiązki, klasyfikacja praw i obowiązków.

SEPARATE APPROACHES TO THE CLASSIFICATION OF THE RIGHTS AND DUTIES OF A MEDICAL WORKER

Nazar Kniazevych

Postgraduate Student at the Department of Service and Medical Law of the Educational and Scientific Institute of Law of Taras Shevchenko Kyiv National University, Legal Adviser of the NGO "Ukrainian Palliative and Hospice Care League" (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-1659-3934

na.kniazevych@gmail.com

Abstract. The article provides an analysis of approaches to the classification of rights and responsibilities of medical workers. Methodology: the methodological basis of the article is general and special methods of legal science, in particular: the method of dialectical analysis, the method of prognostic modeling, formal-logical, normative-dogmatic, sociological methods. It is proposed to divide the rights of medical workers into: constitutional rights (respect for honor and dignity, equal rights of every person (equality), the right to freedom and personal integrity, freedom of thought and speech, etc.), general rights of medical workers (the right to proper conditions of professional activity; the right to mandatory insurance at the expense of the owner of the health care facility in case of harm to their life and health in connection with the performance of professional duties; the right to legal protection, etc.) and special rights medical workers (the right to engage in medical activities in accordance with the specialty and qualifications; free choice of approved forms, methods and means of activity, implementation in the established order of modern achievements of medical and pharmaceutical science and practice, etc.). At the same time, a classification of the duties of medical workers according to the scope of medical practice into: general professional duties of medical workers and special duties of medical workers is proposed.

Key words: Medical workers, rights, duties, classification of rights and duties.

ОКРЕМІ ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ПРАВ ТА ОBOB'ЯЗКІВ МЕДИЧНОГО ПРАЦІВНИКА

Назар Князевич

аспірант кафедри службового та медичного права Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, юрисконсульт ГО «Українська ліга розвитку паліативної та хоспісної допомоги» (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-1659-3934

na.kniazevych@gmail.com

Анотація. У статті надано аналіз підходів до класифікації прав та обов'язків медичних працівників. Методологія: методологічною основою статті є загальні та спеціальні методи юридичної науки, зокрема: метод діалектичного аналізу, метод прогностичного моделювання, формально-логічний, нормативно-догматичний, соціологічний методи. Запропоновано поділяти права медичних працівників на: конституційні права (повагу до честі та гідності, рівність прав кожної людини (рівноправ'я), право на свободу та особисту недоторканність, свободу думки і слова та ін.), загальні права медичних працівників (право на належні умови професійної діяльності; право на обов'язкове страхування за рахунок власника закладу охорони здоров'я у разі заподіяння шкоди їхньому життю і здоров'ю у зв'язку з виконанням професійних обов'язків; право на судовий захист та ін.) і спеціальні права медичних працівників (право на заняття медичною діяльністю відповідно до спеціальності та кваліфікації; вільний вибір апробованих форм, методів і засобів діяльності, впровадження у встановленому порядку сучасних досягнень медичної та фармацевтичної науки і практики та ін.). Разом з тим запропоновано класифікацію обов'язків медичних працівників за обсягом здійснення медичної практики на: загальні професійні обов'язки медичних працівників та спеціальні обов'язки медичних працівників.

Ключові слова: медичні працівники, права, обов'язки, класифікація прав та обов'язків.

Вступ. Виходячи із сучасної доктрини українського адміністративного права, головною метою адміністративно-правових норм є забезпечення прав людини і громадянина у всіх сферах відносин, у тому числі і у сфері охорони здоров'я. Таким чином сучасний зміст норм адміністративного права полягає не тільки і не стільки в регулюванні засобів адміністративного примусу, зокрема, адміністративної відповідальності, скільки стає засобом забезпечення прав та охоронюваних законом інтересів людини (Авер'янов, 2004: 1, с. 28).

Матеріал і методи досліджень. Методологічною основою статті є загальні та спеціальні методи юридичної науки, зокрема: метод діалектичного аналізу, метод прогностичного моделювання, формально-логічний, нормативно-догматичний, соціологічний методи.

Результати та їх обговорення. В результаті реалізації норм адміністративного права виникають адміністративно-правові відносини, що є суспільними відносинами, врегульованими нормами адміністративного права, в яких сторони беруть участь як носії прав та обов'язків, встановлених і забезпечених адміністративно-правовими приписами. Зміст адміністративних правовідносин складають суб'єктивні права та юридичні обов'язки учасників (суб'єктів). Вони характеризують юридичний зв'язок між суб'єктами, які стають носіями взаємообумовлених суб'єктивних прав і юридичних обов'язків. Наприклад, відповідно до ст. 6 Основ, кожен громадянин має право на кваліфіковану медичну допомогу, включаючи вільний вибір лікаря і закладу охорони здоров'я; достовірну і своєчасну інформацію про стан свого здоров'я і здоров'я населення, включаючи існуючі і можливі фактори ризику та їх ступінь; можливість об'єднання в громадські організації з метою сприяння охороні здоров'я; правовий захист від будь-яких незаконних форм дискримінації, пов'язаних із станом здоров'я та ін. Суб'єктивним правом хворої людини є право дати згоду (чи відмовитись) на застосування методів лікування, запропонованих лікуючим лікарем чи лікарем-консультантом. Стаття 10 Основ визначає обов'язки громадян у сфері охорони здоров'я. Водночас, у медичного працівника, домінуючим є обов'язок надавати медичну допомогу пацієнтам, а ст. 77 Основ закріплює професійні права та пільги медичних та фармацевтичних працівників (Гладун, 2016: 2).

Адміністративно-правовий режим відносин у сфері охорони здоров'я полягає у встановленні для учасників цих відносин, а передусім для пацієнтів та осіб медичного персоналу, обов'язкових правил, які стосуються профілактики, діагностики, лікування захворювань та реабілітації осіб, що були хворі на ці недуги, та заборони здійснення певних видів діяльності (Гладун, 2016: 2).

Медичні працівники згідно з Конституцією України мають такі самі права, як і решта громадян країни. Тому, перш за все, на них поширюються «Права, свободи і обов'язки людини і громадянина», що затверджені розділом II Конституції України. Більшість науковців і класифікують права медичних працівників на загальнолюдські і професійні. Так, кожний медичний працівник має такі загальнолюдські права як: право на життя та його захист, повагу до честі та гідності, рівність прав кожної людини (рівноправ'я), право на свободу та особисту недоторканність, свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань, на свободу віросповідання, на охорону здоров'я, освіту, заняття діяльністю, до якої є вдоволення та яка надає гідну оплату праці, на мирні зібрання, у тому числі для відстоювання власних прав, на відпочинок, соціальний захист та достатній життєвий рівень, особистісні права (право власності на житло та інше майно, авторське право, вступ до шлюбу) (3). Але окрім природних прав медичні працівники мають спеціальні права і пільги, передбачені Законом України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (4).

Низкою законів, постанов, наказів та інших нормативних документів закріплено коло професійних прав, свобод та пільг медичних працівників. Серед законодавчого різноманіття основним документом для працівників медичної галузі є Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19 листопада 1992 р. № 2801-XII, зі змінами (4).

Більшість професійних, у тому числі трудових, прав та пільг медичних працівників визначено у статті 77 Основ законодавства про охорону здоров'я. Згідно з статтею 77 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» медичні і фармацевтичні працівники мають право на:

- а) заняття медичною і фармацевтичною діяльністю відповідно до спеціальності та кваліфікації;
- б) належні умови професійної діяльності;
- в) підвищення кваліфікації, перепідготовку не рідше одного разу на п'ять років у відповідних закладах та установах;

г) вільний вибір апробованих форм, методів і засобів діяльності, впровадження у встановленому порядку сучасних досягнень медичної та фармацевтичної науки і практики;

д) безплатне користування соціальною, екологічною та спеціальною медичною інформацією, необхідною для виконання професійних обов'язків;

е) обов'язкове страхування за рахунок власника закладу охорони здоров'я у разі заподіяння шкоди їх життю і здоров'ю у зв'язку з виконанням професійних обов'язків у випадках, передбачених законодавством;

є) соціальну допомогу з боку держави у разі захворювання, каліцтва або в інших випадках втрати працездатності, що настала у зв'язку з виконанням професійних обов'язків;

ж) встановлення у державних закладах охорони здоров'я посадових окладів (тарифних ставок) на основі Єдиної тарифної сітки у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

з) скорочений робочий день і додаткову оплачувану відпустку у випадках, встановлених законодавством;

и) пільгові умови пенсійного забезпечення;

і) пільгове надання житла та забезпечення телефоном;

ї) безплатне користування житлом з освітленням і опаленням в межах норм, встановлених законодавством, тим, хто проживає і працює у сільській місцевості і селищах міського типу, а також пенсіонерам, які раніше працювали медичними та фармацевтичними працівниками і проживають у цих населених пунктах, надання пільг щодо сплати земельного податку, кредитування, обзаведення господарством і будівництва приватного житла, придбання автомобіля-транспортного засобу.

й) першочергове одержання медичної допомоги і забезпечення лікарськими та протезними засобами;

к) створення наукових медичних товариств, професійних спілок та інших громадських організацій;

л) судовий захист професійної честі та гідності;

м) безоплатне одержання у власність земельної ділянки в межах земельної частки (паю) члена сільськогосподарського підприємства, сільськогосподарської установи та організації, розташованих на території відповідної ради, із земель сільськогосподарського підприємства, сільськогосподарської установи та організації, що приватизуються, або земель запасу чи резервного фонду, але не більше норм безоплатної передачі земельних ділянок громадянам, встановлених законом для ведення особистого селянського господарства.

н) лікарі дільничних лікарень, головні лікарі та лікарі амбулаторій, розташованих у сільській місцевості, дільничні лікарі-терапевти, лікарі-педіатри, дільничні медсестри територіальних ділянок поліклінік (поліклінічних підрозділів) та дільничні медичні сестри амбулаторій, лікарі загальної практики (сімейні лікарі) та медичні сестри загальної практики – сімейної медицини, завідувачі терапевтичних та педіатричних відділень поліклінік, керівники амбулаторій та відділень сімейної медицини, медичні працівники бригад екстреної (швидкої) медичної допомоги центрів екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, медичні працівники бригад екстреної (швидкої) медичної допомоги станцій екстреної (швидкої) медичної допомоги, медичні працівники оперативно-диспетчерських служб центрів екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, медичні працівники відділень екстреної (невідкладної) медичної допомоги – за безперервну роботу на зазначених посадах у зазначених закладах (на територіальних ділянках) понад три роки мають право на додаткову оплачувану щорічну відпустку тривалістю три календарних дні. При цьому зберігаються права інших категорій медичних працівників на додаткову оплачувану відпустку у межах існуючих норм;

о) безкоштовне паркування транспортних засобів у спеціально відведених для цього місцях у разі:

– обладнання транспортного засобу, яким керує медичний працівник, спеціальним розпізнавальним знаком встановленого законодавством зразка;

– розміщення на автомобілі спеціального стікера із зазначенням контактного телефону медичного працівника, який керує цим транспортним засобом.

Певні права медичних працівників, пов'язані з їхньою професійною діяльністю, встановлені також іншими статтями Основ законодавства про охорону здоров'я. Так, статтею 34 передбачено, що лікар має право відмовитися від подальшого ведення пацієнта, якщо останній не виконує медичних приписів або правил внутрішнього розпорядку закладу охорони здоров'я, за умови, що це не загрожуватиме життю хворого і здоров'ю населення. Лікар не несе відповідальності за здоров'я хворого у разі відмови останнього від медичних приписів або порушення пацієнтом встановленого для нього режиму (5).

У разі загрози життю хворого медичні працівники мають право використати будь-який наявний транспортний засіб для проїзду до місця перебування хворого з метою подання невідкладної допомоги або транспортування його в найближчий лікувально-профілактичний заклад. Громадянам, які під час невідкладної або екстремальної ситуації брали участь у рятуванні людей і сприяли поданню медичної допомоги, гарантується у разі потреби в порядку, встановленому законодавством, безплатне лікування та матеріальна компенсація шкоди, заподіяної їх здоров'ю та майну (ст. 37) (5).

Якщо інформація про хворобу пацієнта може погіршити стан його здоров'я, зашкодити процесові лікування, медичні працівники мають право надати неповну інформацію про стан здоров'я пацієнта, обмежити можливість ознайомлення з окремими медичними документами (ст. 39) (5).

Медичні працівники також мають право:

- використовувати інформацію, яка представляє лікарську таємницю, в навчальному процесі, науково-дослідній роботі, у тому числі у випадках її публікації в спеціальній літературі, належним чином забезпечивши анонімність пацієнта (ст. 40);

- проводити медичне втручання, пов'язане з ризиком для здоров'я пацієнта, як виняток, в умовах гострої потреби, коли можлива шкода від вживання методів діагностики, профілактики або лікування буде менше ніж можна чекати у разі відмови від втручання, а усунення небезпеки для здоров'я пацієнта іншими методами неможливе (ст. 42);

- не брати згоду хворого або його законних представників на медичне втручання в невідкладних випадках, коли є реальна загроза життю хворого. Якщо пацієнт після інформування лікарем про медичне втручання відмовляється від лікування, лікар має право узяти від нього письмове підтвердження про відмову, а при неможливості його отримання – засвідчити відмову відповідним актом у присутності свідків (ст. 43);

- застосовувати в медичній практиці нові методи профілактики, діагностики, лікування, реабілітації і лікарські засоби, які знаходяться на розгляді в установленому порядку, але ще не допущені до вживання, на користь лікування особи лише після отримання його письмової згоди (ст. 44)

- проводити медико-біологічні експерименти на людях в порядку, передбаченому законодавством (ст. 45)

- припинити активні заходи щодо підтримки життя хворого у тому випадку, коли стан людини визначається як необоротна смерть (ст. 52).

Статтями 74-1 і 75 Основ законодавства про охорону здоров'я передбачено право медичних працівників на заняття народною медициною (цілительством), на підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації у відповідних вищих навчальних і наукових установах, установах підвищення кваліфікації і перепідготовки кадрів, а також за допомогою інтернатури, клінічної ординатури, аспірантури і докторантури, згідно із законодавством про освіту (5).

Медичні працівники мають право займатися господарською діяльністю (приватною практикою) у сфері охорони здоров'я, брати участь в управлінні охороною здоров'я (5).

Науковці теж виділяють таку групу прав медичних працівників, яка закріплюється законодавством про працю, положеннями колективного договору підприємства, статутами підприємств та організацій, трудовим договором, укладеним із працівником письмово, посадовою інструкцією тощо (Кисельова, 2021: 6, с. 106–108).

Серед основних прав можна виділити такі: право на працю відповідно до умов трудового договору; право знати свої права та функціональні (посадові) обов'язки; право на ознайомлення з вимогами охорони праці та техніки безпеки; право на забезпечення роботодавцем здорових та безпечних умов праці відповідно до вимог правил техніки безпеки, санітарних правил і норм, законодавства про працю України; право на виплату заробітної плати не нижче встановленого державою мінімуму та термінами, встановленими трудовим договором, а також виплату премій, винагород, інших соціальних виплат та компенсацій; право на отримання матеріальної допомоги з урахуванням оцінки особистої трудової участі працівника в роботі медичного закладу в порядку, встановленому внутрішніми нормативними актами підприємства чи організації, з якими працівник уклав трудову угоду; право на соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, а також право на всі передбачені законодавством види соціального страхування; право на звернення до суду для вирішення трудових спорів незалежно від характеру виконуваної роботи або посади (крім окремих випадків, передбачених законодавством) тощо (Кисельова, 2021: 6, с. 107).

Вищенаведені права є загальними для всіх категорій працівників, але зі змісту частини 2 статті 2 КЗпП випливає, що працівники можуть мати й інші (Кисельова, 2021: 6, с. 106-108).

Згідно з аналізом чинних нормативно-правових актів належно запропонувати також іншу класифікацію, зокрема розмежування прав медичних працівників на загальні та спеціальні (Савка, 2019: 7, с. 63-65). До загальних прав медичних працівників належать ті, які гарантують певні умови їх професійної діяльності (Кодекс законів про працю України, закони України «Про оплату праці», «Про відпустки» та ін.), охорону здоров'я, соціальний захист. Якщо знову проаналізувати ст. 77 «Основ законодавства України про охорону здоров'я», основного законодавчого акту, який регулює правовідносини у галузі охорони здоров'я, можна виокремити такі загальні права медичних працівників: право на належні умови професійної діяльності; право на обов'язкове страхування за рахунок власника закладу охорони здоров'я у разі заподіяння шкоди їхньому життю і здоров'ю у зв'язку з виконанням професійних обов'язків; право на створення медичних наукових товариств, професійних спілок та інших громадських організацій; право на судовий захист; право на підтвердження кваліфікації, перепідготовку у відповідних закладах і установах; соціальну допомогу з боку держави у разі захворювання, каліцтва або в інших випадках втрати працездатності, що настала у зв'язку з виконанням професійних обов'язків; право на скорочений робочий день і додаткову відпустку; пільгові умови пенсійного забезпечення та пільгове надання житла; право на першочергову медичну допомогу і забезпечення лікарськими та протезними засобами тощо (Стеценко, 2017: 9).

До спеціальних прав належать такі, які передбачені виключно для медичного працівника як спеціального суб'єкта. До таких прав належать право на заняття медичною діяльністю відповідно до спеціальності та кваліфікації; вільний вибір апробованих форм, методів і засобів діяльності, впровадження у встановленому порядку сучасних досягнень медичної та фармацевтичної науки і практики; право про надання інформації про пацієнта без його згоди чи згоди його законного представника; право на відмову від подальшого ведення пацієнта; право здійснювати медичне втручання без згоди пацієнта або його законних представників (Стеценко, 2017: 9).

Виходячи зі змісту і значення усіх вищезазначених прав медичних працівників пропонуємо поділяти їх на: конституційні права (повагу до честі та гідності, рівність прав кожної людини (рівноправ'я), право на свободу та особисту недоторканність, свободу думки і слова та ін.), загальні права медичних працівників

(право на належні умови професійної діяльності; право на обов'язкове страхування за рахунок власника закладу охорони здоров'я у разі заподіяння шкоди їхньому життю і здоров'ю у зв'язку з виконанням професійних обов'язків; право на судовий захист та ін.) і спеціальні права медичних працівників (право на заняття медичною діяльністю відповідно до спеціальності та кваліфікації; вільний вибір апробованих форм, методів і засобів діяльності, впровадження у встановленому порядку сучасних досягнень медичної та фармацевтичної науки і практики та ін.).

Згідно зі ст. 78 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» медичні працівники в свою чергу зобов'язані: сприяти охороні та зміцненню здоров'я людей, запобіганню і лікуванню захворювань, надавати своєчасну та кваліфіковану медичну, лікарську і реабілітаційну допомогу; безоплатно надавати відповідну невідкладну медичну допомогу громадянам у разі нещасного випадку та в інших екстремальних ситуаціях; поширювати наукові та медичні знання, знання щодо функціонування та обмежень життєдіяльності серед населення, пропагувати, у тому числі власним прикладом, здоровий спосіб життя; дотримуватися вимог професійної етики і деонтології, зберігати лікарську таємницю; постійно підвищувати рівень професійних знань та майстерності; надавати консультативну допомогу своїм колегам та іншим працівникам охорони здоров'я, фахівцям з реабілітації; здійснювати діяльність відповідно до принципів доказової медицини/доказової реабілітації.

Певні обов'язки медичних працівників, пов'язані з їхньою професійною діяльністю, встановлені також іншими статтями Основ законодавства про охорону здоров'я. Так, стаття 34 обов'язками лікуючого лікаря встановлює своєчасне і кваліфіковане обстеження та лікування пацієнта.

Згідно зі ст. 39 медичний працівник зобов'язаний надати пацієнтові в доступній формі інформацію про стан його здоров'я, мету проведення запропонованих досліджень і лікувальних заходів, прогноз можливого розвитку захворювання, у тому числі наявність ризику для життя і здоров'я.

Також, ст. 52 встановлює, що медичні працівники зобов'язані надавати медичну допомогу у повному обсязі пацієнту, який знаходиться в невідкладному стані.

Медичні працівники, як і будь-які інші працівники, зобов'язані додержуватися трудового законодавства. Обов'язками кожного працівника є додержання дисципліни праці, сумлінне виконання своїх обов'язків, необхідність дбайливо ставитися до майна роботодавця, нерозголошення інформації та відомостей, що є комерційною таємницею або персональними даними і т. д. Виконання працівником обов'язків, не передбачених трудовим договором чи посадовою інструкцією, здебільшого може здійснюватися лише у випадках, регламентованих законодавством про працю України, та за згодою працівника.

Враховуючи також принцип кореспондування прав і обов'язків, можемо визначити такі спеціальні обов'язки медичних працівників, що пов'язані з наданням медичної допомоги пацієнту і не мають системного закріплення у чинному законодавстві України, а «розкидані» по окремих статтях та впливають з прав пацієнтів: обов'язок здійснювати належне медичне обслуговування, спрямоване на попередження захворювання; сприяти ефективному та доступному для усіх громадян медичному обслуговуванню без дискримінації за ознаками наявності фінансових ресурсів, місця проживання, виду захворювання або часу звернення за допомогою; надавати пацієнту повну і достовірну інформацію про стан його здоров'я та ознайомлювати з відповідними медичними документами, що стосуються здоров'я; поважати час пацієнтів, тобто надавати необхідне лікування без зволікань, протягом наперед встановленого строку; надавати якісне медичне обслуговування на основі специфікації і в точній відповідності до стандартів, у тому числі високих стандартів безпеки; попереджати за можливості страждання і біль пацієнта; адаптовувати лікувальні чи діагностичні процедури відповідно до потреб пацієнта; не дискримінувати пацієнта за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Громадська організація «Фундація медичного права та біоетики України» зазначає, що у ст. 78 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» висвітлено професійні обов'язки медичних працівників. Вони є загальними, тобто обов'язками, які пов'язані із здійсненням медичної практики загалом (10).

У зв'язку з цим, варто запропонувати класифікацію обов'язків медичних працівників за обсягом здійснення медичної практики на: загальні професійні обов'язки медичних працівників, які пов'язані із здійсненням медичної практики загалом (сприяти охороні та зміцненню здоров'я людей, запобіганню і лікуванню захворювань, надавати своєчасну та кваліфіковану медичну, лікарську і реабілітаційну допомогу та ін.) та спеціальні обов'язки медичних працівників, що пов'язані з наданням медичної допомоги пацієнту та впливають з прав пацієнтів (здійснювати належне медичне обслуговування, спрямоване на попередження захворювання; сприяти ефективному та доступному для усіх громадян медичному обслуговуванню без дискримінації за ознаками наявності фінансових ресурсів, місця проживання, виду захворювання або часу звернення за допомогою; надавати пацієнту повну і достовірну інформацію про стан його здоров'я та ознайомлювати з відповідними медичними документами, що стосуються здоров'я та ін.).

Висновки. Проведений аналіз дає підстави для наступних висновків та пропозицій:

Виходячи зі змісту і значення усіх зазначених прав медичних працівників пропонуємо поділяти їх на: конституційні права (повагу до честі та гідності, рівність прав кожної людини (рівноправ'я), право на свободу та особисту недоторканність, свободу думки і слова та ін.), загальні права медичних працівників (право на належні умови професійної діяльності; право на обов'язкове страхування за рахунок власника закладу охорони здоров'я у разі заподіяння шкоди їхньому життю і здоров'ю у зв'язку з виконанням професійних

обов'язків; право на судовий захист та ін.) і спеціальні права медичних працівників (право на заняття медичною діяльністю відповідно до спеціальності та кваліфікації; вільний вибір апробованих форм, методів і засобів діяльності, впровадження у встановленому порядку сучасних досягнень медичної та фармацевтичної науки і практики та ін.).

Вбачається за доцільне запропонувати класифікацію обов'язків медичних працівників за обсягом здійснення медичної практики на: загальні професійні обов'язки медичних працівників, які пов'язані із здійсненням медичної практики загалом (сприяти охороні та зміцненню здоров'я людей, запобіганню і лікуванню захворювань, надавати своєчасну та кваліфіковану медичну, лікарську і реабілітаційну допомогу та ін.) та спеціальні обов'язки медичних працівників, що пов'язані з наданням медичної допомоги пацієнту та впливають з прав пацієнтів (здійснювати належне медичне обслуговування, спрямоване на попередження захворювання; сприяти ефективному та доступному для усіх громадян медичному обслуговуванню без дискримінації за ознаками наявності фінансових ресурсів, місця проживання, виду захворювання або часу звернення за допомогою; надавати пацієнту повну і достовірну інформацію про стан його здоров'я та ознайомлювати з відповідними медичними документами, що стосуються здоров'я та ін.).

Список використаних джерел:

1. Авер'янов В. Предмет адміністративного права: нова доктринальна оцінка. *Право України*. 2004. №10. С. 21-29.
2. Гладун З. С. Адміністративно-правове регулювання відносин у сфері охорони здоров'я населення в Україні. Дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiyvr3ywdD6AhUVaMAKHZW8CVwQFnoECA4QAQ&url=http%3A%2F%2Fwww.ap.gov.ua%2Fuserfiles%2Ffile%2FAcademia2016%2FGladun_diser.pdf&usg=AOvVaw0DIF1EozQuZhfsSVCXAudr
3. Права, обов'язки та гарантії для медичних працівників. Група компаній «МЕДІА-ПРО». 2021. URL: <https://oppb.com.ua/news/prava-obovyazky-ta-garantiyi-dlya-medychnyh-pracivnykiv>
4. Основи законодавства України про охорону здоров'я. Закон України від 19 листопада 1992 р. № 2801-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
5. Правовий статус медичного працівника в Україні та алгоритм дій при порушенні прав URL: <https://zolotonosha.crl.net.ua/dlia-patsientiv/pravovyj-status-medychnogo-pratsivnyka-v-ukrayini-ta-algorytm-dij-pty-porushenni-prav/>
6. Деякі аспекти правового регулювання праці медичних працівників : навчальний посібник / О. І. Кисельова. Суми : Сумський державний університет, 2021. 305 с. (107–108 сторінка)
7. Савка І. Г. Про права медичних працівників під час надання медичної допомоги в контексті реформування системи охорони здоров'я *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*. 2019. №1. С. 62–67.
8. Стеценко С. Г. 25 років Основ законодавства України про охорону здоров'я: успіх, сумніви чи невдача? Актуальні питання теорії та практики правового регулювання галузі охорони здоров'я: проблеми і перспективи : матеріали наук.-практ. круглого столу, присвяч. 25-річчю прийняття Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», 17 лист. 2017 р. Запоріжжя : Вид-во ЗДМУ, 2017. С. 10–13.
9. Стеценко С. Г. Медична реформа в Україні: право, політика, мораль. *Публічне право*. 2017. № 4. С. 57–61.
10. Права людини у сфері охорони здоров'я. Практичний посібник. Львів. Фондація медичного права та біоетики України URL: <https://www.google.com/l?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjJeGDu9D6AhXBEsAKHZYqDVYQFnoECAcQAQ&url>

References:

1. Averianov V (2004). Predmet administratyvnoho prava: nova doktrynalna otsinka [The subject of administrative law: a new doctrinal assessment]. *Pravo Ukrainy*. №10. С. 21–29 [in Ukrainian].
2. Hladun Z. S. Administratyvno-pravove rehulivannia vidnosyn u sferi okhorony zdorovia naseleennia v Ukraini [Administrative and legal regulation of relations in the sphere of public health protection in Ukraine]. *Dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.07* URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiyvr3ywdD6AhUVaMAKHZW8CVwQFnoECA4QAQ&url=http%3A%2F%2Fwww.ap.gov.ua%2Fuserfiles%2Ffile%2FAcademia2016%2FGladun_diser.pdf&usg=AOvVaw0DIF1EozQuZhfsSVCXAudr [in Ukrainian].
3. Prava, obovyazky ta harantii dlia medychnykh pratsivnykiv [Rights, obligations and guarantees for medical workers]. *Hrupa kompanii «MEDIA-PRO»*. 2021. URL: <https://oppb.com.ua/news/prava-obovyazky-ta-garantiyi-dlya-medychnyh-pracivnykiv> [in Ukrainian].
4. Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia [Fundamentals of Ukrainian legislation on health care]. *Zakon Ukrainy vid 19 lystopada 1992 r. № 2801-XII* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> [in Ukrainian].
5. Pravovi status medychnogo pratsivnyka v Ukraini ta alhorytm dii pry porushenni prav [The legal status of a medical worker in Ukraine and the algorithm of actions in case of violation of rights] URL: <https://zolotonosha.crl.net.ua/dlia-patsientiv/pravovyj-status-medychnogo-pratsivnyka-v-ukrayini-ta-algorytm-dij-pty-porushenni-prav/> [in Ukrainian].
6. Deiki aspekty pravovoho rehulivannia pratsi medychnykh pratsivnykiv [Some aspects of the legal regulation of the work of medical workers] : navchalnyi posibnyk / O. I. Kyselova. *Summy : Sumskyi derzhavnyi universytet*, 2021. 305 s. [in Ukrainian]
7. Savka I. H. (2019) Pro prava medychnykh pratsivnykiv pid chas nadannia medychnoi dopomohy v konteksti reformuvannia systemy okhorony zdorovia [About the rights of medical workers during the provision of medical care in the context of reforming the health care system] *Visnyk sotsialnoi hihiieny ta orhanizatsii okhorony zdorovia Ukrainy*. №1. S. 62–67 [in Ukrainian].

8. Stetsenko S. H. (2017) 25 rokiv Osnov zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia: uspikh, sumnivy chy nevdacha? [25 years of the Fundamentals of Ukrainian legislation on health care: success, doubts or failure?] Aktualni pytannia teorii ta praktyky pravovoho rehuliuвання haluzi okhorony zdorovia: problemy i perspektyvy : materialy nauk.-prakt. kruhloho stolu, prysviach. 25-richnytsi pryiniattia Zakonu Ukrainy «Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia», 17 lyst. 2017 r. Zaporizhzhia : Vyd-vo ZDMU. S. 10–13 [in Ukrainian].
9. Stetsenko S. H. Medychna reforma v Ukraini: pravo, polityka, moral [Medical reform in Ukraine: law, politics, morality]. Publichne pravo. 2017. № 4. S. 57–61 [in Ukrainian].
10. Prava liudyny u sferi okhorony zdorovia [Human rights in the field of health care] Praktychnyi posibnyk Lviv. Fundatsiia medychnoho prava ta bioetyky Ukrainy URL: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjIjeGDu9D6AhXBESAKHZYqDVYQFnoEACAcQAQ&url>